

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију 12. 2. 2016. Наставно-научно веће Филозофског факултета</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. др Бранко Бешлин, редовни професор, ужа научна област: историја модерног доба, Филозофски факултет Нови Сад, датум избора у звање 29. V 2014. - председник комисије</p> <p>2. др Љиљана Чолић, редовни професор, ужа научна област: османски језик, Филолошки факултет Београд, датум избора у звање 7. VII 2007. – члан комисије</p> <p>3. др Душко М. Ковачевић, редовни професор ужа научна област: историја модерног доба, Филозофски факултет Нови Сад, датум избора у звање 3. IV 2006. - ментор</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Мирослав (Богдан) Павловић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 29. 6. 1983. Вршац, Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет Нови Сад, ДАС историје, Дипломирани историчар-мастер</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2009 - Докторске академске студије историје</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Војно административно уређење Смедеревског санцака 1739-1788.

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Дисертација садржи 326 страна, од чега је 305 страна основног текста уз посебно издвојене прилоге са 2 слике, 8 табела, 6 карата и шест целина. Увод (1-10), Теоријски оквири (целина 2) где се издвајају поглавља: Теоријско-методолошки приступ (целина 2.1) – Постмодерна историја (11-15), Постструктурализам (16-21), Историја као метафора (22-26), Историја као генеалогичка историја (анти-историја) (27-31) и Историјска репрезентација (32-37). Османистика и савремена теорија (целина 2.2) са поглављима: Историјски оквири (38-44), Теорија о империјама (45-51), Политичке иницијативе (52-57), Посткласична дефтерологија (58-62) и Проблеми класичног модела транзиције (63-68). Трећа целина – Структуре са четири потцелине: Територијално-управна организација (3.1) са поглављима: Империјално прилагођавање (69-76), Смедеревска лива (77-83), Нахије (84-89), Кадилуци (казе) (90-94) и Кнежине (95-101). У оквиру потпоглава Демографија (3.2) издвајају се поглавља: Градска насеља (104-116) и Сеоска насеља (117-130). У оквиру треће потцелине Смедеревски санџак у правном систему Османског царства (3.3) поглавља: Основе османског права (131-135), Смедеревски санџак *versus* Београдски пашалук (136-142) и Правни положај Смедеревског санџака 1739-1741. (143-146). Четврта потцелина – Структура пореског система (3.4) са поглављима: Основе османског пореског система (147-154), Термини баштина (*baştine*) и кућа (*hane*) (155-161), Клиометрија пореског модела (162-168). Четврта целина – Војно уређење садржи поглавља: Дуги век трансформације османске војске (169-187), Тимарско-спахијски систем (186-202), Јаничарско-јерлијска организација (203-221), Организација војне логистике (222-233) и Службеници мухафиза (234-247). Пета целина – Политичке иницијативе садржи поглавља: Систем апелације и ахкјам администрација (248-263), Иницијативе припадника владајуће класе (аскера) (264-281) и Иницијативе припадника раје (282-299). Закључак (целина 6; 300-305), Прилози (целина 7; 306-314), Библиографија (315-326).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација Мирослава Павловића МА, има обим тристо двадесет шест (326) страна компјутерском техником умноженог основног текста и напомена, испред којих су стављене две странице *Садржаја*. Текст дисертације састоји се од Увода и шест делова, од којих је сваки подељен на по неколико глава (две до пет), чиме је постигнуто прецизно тематско груписање обрађене материје уз висок степен прегледности читавог његовог садржаја. На крају је дисертација омеђена *Закључком*, прилозима, библиографијом и списком табела, слика и карата. Како не постоји ни једна докторска дисертација икада објављена која се односи на ову тему, нити пак монографија настала на османској грађи о овом периоду, дисертација Мирослава Павловића МА, представља изузетан научни допринос.

Богат садржај Павловићеве докторске тезе распоређен, како рекосмо у више целина, научно је разрешио готово све проблеме и понудио одговоре на сва питања која се тичу војно-административног уређења Смедеревског санџака, у другој половини XVIII века. Хронолошки оквири дисертације, што представља још један важан допринос у складу са јединственим критеријумима историјске науке, нису никако узети произвољно, већ као кључне прекретнице, од којих се за полазну временску границу узима повратак Смедеревског санџака под османску власт после аустријске управе 1718-1739. а за горњу почетак аустро-турског рата 1788. чији исход ће променити структуру и унеколико уређење провинције.

У том хронолошком оквиру Павловић је изложио војно-административно уређење као кључ за разумевање социјално политичких односа и процеса у Санџаку. Кандидат је на основу архивских истраживања спроведених у Србији у *Архиву САНУ* и *Архиву Србије* у Београду и Турској, у *Архиву председништва владе* у Истанбулу и *Архиву Тапија и катастара* у Анкари, први пу на научно валидан начин урадио реконструкцију војно административног уређења Смедеревског санџака. До изузетно вредних резултата у дисертацији кандидат је дошао поређењем ширег спектра докумената из разних фондова, пре свега ахјам, мухиме и рузнамче дефтера, што је отворило могућност за сагледавање социјално-политичких структура, њихових узајамних односа, међузависности, кроз савремени теоријски приступ. Кроз излагање о војно-административном уређењу у Санџаку, кандидат Мирослав Павловић МА, је дао и одговор на питање функционисања османског империјалног друштва кроз проучавање и презентовање, први пут у науци, институције жалби, појединачних и колективних петиција централним органима власти. Тиме је Павловић расветлио однос центра и периферије са јасно дефинисаним улогама, управо једно од доминантних питања савремених токова у османистици последњих неколико година које се тиче односа са врха и са дна власти. Кандидат је у складу са таквим приступом у изради дисертације одустао од традиционалне методе, одредивши се за примену савремених (социјално-постструктуралистичких) теоријско-методолошких поступака, што је условило унутрашњу поделу докторске дисертације у оквиру шест поглавља.

На почетку рада, у *Уводу*, Павловић је, што је учинио и у *Закључку* подвео целокупан садржај своје докторске дисертације. Најпре, како је у дисертацијама то и уобичајено, добро и прецизно образложио проблем којим ће се бавити и циљеве истраживања. Осврнуо се на унутрашњу структуру дисертације, при чему је дао прецизно образложење њене целине. Затим је начинио и библиографски критички осврт на изворе и литературу, који су

одиста бројни и разноврсни, да би потом врло солидно, документовано и прегледно показао удео те велике емпирије у настанку дисертације.

Дакле, све је то Мирослав Павловић урадио у шест поглавља, од који се прво, под насловом *Теоријско-методолошки приступ*, састоји од пет глава. У њима је са становишта филозофије историје, представљен одабрани филозофски правац и његови теоријски модели. Узимајући у обзир да од њега зависи и целокупан интерпретативни оквир дисертације, односно начин давања значења самом наративу, сматрамо важним његово уграђивање у оквире докторске дисертације.

Други део дисертације је такође карактеристично и јасно, у складу са већ утврђеним теоријско-методолошким приступом омеђен насловом *Османистика и савремена теорија*. И овај део рада састоји се од пет глава, у којима су изложена кључна питања од историјских оквира дисертације до третирања проблема класичног модела транзиције. Ово поглавље додатно теоријски усмерава рад анализом примењених модела, њихових предности и ограничења, односно указује на основне предности селективног теоријско-методолошког приступа. Уз то, поједине главе ове целине имају за циљ дефинисање административних, односно просторних целина.

Кандидат нас је тиме увео у трећи део рада посвећен управној организацији Санџака, који носи наслов *Структуре*, у коме је анализирао простор нахија и каза, као и територију села и кнежина. Кандидат је и у овом поглављу истражио све сегменте који карактеришу административно уређење Санџака. Насељима и становништву посвећен је други део трећег поглавља насловљен *Демографија*, који обухвата две главе. Истраживање насељености и саме густине становништва као и структуре градова и села, сада се први пут презентује у науци захваљујући пописним дефтерима у архивама тапија и катастар из Анкаре, које је докторанд Мирослав Павловић прибавио током свог истраживачког рада. Приликом презентовања демографске структуре Смедеревског санџака, Павловић је у дисертацији издвојио градска насеља (тврђаве, вароши и паланке) и сеоска насеља (села, мезре и халије). Процене структуре становништва Павловић је анализирао колико је то било могуће, хронолошким критеријумом. У трећем делу трећег поглавља Павловић је дефинисао са једне стране положај Санџака у правном поретку Царства, а са друге основе правног система који је функционисао на територији покрајине. Од немалог значаја је и то да је кандидат посветио знатну пажњу самом имену провинције, како би то питање у науци дефинитивно било решено. Да би на крају ове целине Павловић своју пажњу усмерио према структури, чиме је отворио и нека кључна питања дефтерологије, попут фиктивности, која у самој османистици није до данас адекватно решена.

Војном уређењу посвећено је четврто, једно од најзначајнијих поглавља дисертације *Војне структуре*. Састоји се од пет глава, које иако се често преплићу са административним, представљају посебан сегмент како бирократског механизма, тако и правног устројства. То је условило да се у наредним главама, реченог поглавља, Павловић позабави разграничењем општих карактеристика од посебних, из чега су проистекле целине о тимарско-спахијском систему, јаничарско-јерлијској организацији, организацији војне логистике и непосредне управе мухафиза.

Коначно, последњи сегмент дисертације о *Политичким иницијативама*, подељен је на три дела, од којих у првом делу Павловић дефинише проблем апелације уз својеврсну анализу текста, односно

лингвистичку анализу самих акџам дефтера као историјског извора. У потоњим главама кандидат се бави питањем иницијатива припадника владајуће класе и припадника раје. И у овом поглављу, као и претходном, кандидат је показао сву зрелост истраживачког метода, чиме је заправо потврдио како оправданост избора саме теме, тако и високе домете у њеној научној обради.

На крају је изведен садржајан закључак којим је покривена целина ове доиста импресивне дисертације. Дисертација Мирослава Павловића МА, по вредносном суду квалификује њеног аутора у ред оних малобројних српских историчара млађе генерације, за кога ће се после њене одбране моћи спокојно рећи да спада у ред најбољих познавалаца нашег XVIII века, који претходи Српској револуцији и васкрсу Србије као државе. Докторска дисертација Мирослава Павловића представља изузетно вредно научно дело које би било прихватљиво и пожељно и за много веће историографије од српске.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

- Pavlović, M. *Postclassical Deftology: possibilities of socio-economic research in contemporary Ottoman studies*, Istraživanja No. 26 (2015), 66-81
- Павловић, М. *Опширни (mufassal) дефтер за Смедеревски санџак из 1741. године: структурална анализа*, Истраживања бр. 25 (2014), 175-186
- Павловић, М. *Форсирана или аутономна модернизација? Османске реформе у XVIII веку у контексту европских утицаја*, Истраживања, бр. 22 (2011) 185-204
- Павловић, М. *Интерпретација и употреба историје: Доба лала као парадигма архетипског у прошлости*, Споменица историјског архива Срем, бр. 9 (2010), 224-240
- Павловић, М, Ковачевић Д, *Османско царство на прелому векова (XVIII-XIX). Покушај реформи у доба Селима III /у/ Бој на чегру 1809. у историји и традицији балканских народа*. Тематски зборник радова са међународног научног скупа, Београд 2010, 12-24
- Павловић, М. *Nizam-i Cedid – један неуспео покушај модернизације Османског Царства /у/ Војвођански простор у контексту европске историје* (зборник радова), Филозофски Факултет, Нови Сад 2012, 211-222
- Павловић, М. *Османистика и савремена теорија. Изазови постструктурализма*, Споменица Историјског архива "Срем", бр. 12 (2013), 204-220
- Pavlovic, M. *Imagining the Ottomans. The Identity Construction on the Example of a Case Study of One Balkan Intellectual*, VIII Milletlerarası Türkoloji Kongresi. Bildiri Kitabı, No. IV, İstanbul 2014, 707-721

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Смедеревски санџак је изабран за тему докторске дисертације због своје стратешке важности, као провинције на чијим основама је настала модерна Србија, а која до сада у целости није била предмет научних истраживања. Оно што дисертацији даје оригиналност и сврстава у пионирски научни подухват не само у српској већ и у светској историографији, чињеница да не постоји ниједна монографија настала као резултат рада у османским архивима која се односи на ову тему у задатим хронолошким оквирима. С обзиром на рапидан развитак научних сазнања у овој области у светским оквирима у последњим деценијама, дисертација Мирослава Павловића, српску историографију приближава савременим истраживањима у свету, што значи да она у себи садржи информације о најзначајнијим научним токовима и идејама, поред тога научна оригиналност дисертације огледа се и у превредновању постојећих знања те њихове корекције и бољег разумевања кроз темељна архивска истраживања.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Докторста дисертација Мирослава Павловића испунила је следеће критеријуме: оригиналност, научну релевантност и историографску утемељеност. Комисија сматра да је кандидат одабрао добар методолошки приступ (упоредна анализа хронолошко-проблемски начин обраде прикупљених података чији је крајњи циљ научна синтеза), као и да је на основу релевантне, првенствено иностране (османске) историјске грађе и литературе, написао докторску дисертацију која би и у значајнијим историографијама од српске била високо вреднована.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

2. Дисертација садржи све битне елементе

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

У добро систематизованом и компонованом представљању најсложенијих проблема у разврставању пребогатог чињеничног материјала прикупљеног из извора и литературе дисертација Мирослава Павловића плени величином свог напора и резултатима које је њен аутор начинио и с тога заслужује да буде позитивно оцењена. Наиме, у расветљавању историје Смедеревског санџака у другој половини XVIII века, М. Павловић је слободни смо то још једном да истакнемо дисертацијом *Војно административно уређење Смедеревског санџака 1739-1788.* дао оригиналан допринос науци.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Комисија није уочила крупније недостатке који би утицали на резултате истраживања и вредност дисертације.

X ПРЕДЛОГ:

Кандидат Мирослав Павловић МА је успео да на методолошки коректан и научно оригиналан начин да пружи целовиту студију о Смедеревском санџаку у временском периоду од пола века, са научно утемељеним полазиштем да војно административно уређење представља оквир и за разумевање социјално политичких односа, структура и процеса, тако да с обзиром на врло позитиван и повољан суд о научној вредности докторске дисертације *Војно административно уређење Смедеревског санџака 1739-1788*, **Комисија** има задовољство да Наставно-научном већу Филозофског факултета у Новом Саду **предложи** прихватање дисертације и заказивање њене одбране.

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Да се докторска дисертација под називом *Војно административно уређење Смедеревског санџака 1739-1788*, **прихвати**, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Нови Сад, 19. фебруар 2016.

проф. др Бранко Бешлин, редовни професор

проф. др Љиљана Чолић, редовни професор

проф. др Душко М. Ковачевић, редовни професор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.